

debant et glande ad cibum utebantur (1). Ergo.—Resp. ad primum: Nego. Conjecturis enim non destruuntur, quæ gentium omnium omnique ætatis traditiones unanimiter confirmant, maximè quòd conspirent in præcipuis adjunctis eorum quæ de ætatis illius vitæ Moyses refert. Ac primo quòd eximia vitæ innocentia primi homines fruerentur, omnium poenarum, dolorum, laborum, criminum expertes, ut Sinenses habent; 2° quòd essent iidem tum diis proximi, optimæ indolis, vitamque vixerint optimam, ut Græci et Latini; 3° quòd à Deo enutrentur ac nudi et sine tegumento sub dio pascerent, ut Plato et Diodorus Siculus juxta Ægyptiorum traditionem. 4° Si cum his conferantur, quæ de mulieris ex costâ Adam formatae, quæ de parentum lapsu deque modo, quo lapsus contigit, effectibusque inde secutis habentur, de quibus postea dicemus (2), et in quæ omnium gentium annales et memoriæ collimant, lucè clarius patet non nisi ex communi fonte hæc omnia manare potuisse. Quod verò additur de studio præsentium temporum fastidium leniendi fabulas captando novasque addendo, uti ut populi omnes religione, moribus, indole, ætate, lingua, regione longè à se dissiti, non solum in ipsius facti naturâ, sed in peculiariibus etiam ejusdem adjunctis conspiraverint, ab omni veritate longè abest. Id profectò non modò à Germanâ philosophiâ, sed et à communi hominum sensu abhorret; præsertim cum plures ex ipsis nullo inter se commercio uterentur (3), hoc enim portento simile foret. Ad secundum, dist.: Diversis temporibus, seu post hominis lapsum, transeat; eodem tempore, seu ante lapsum, nego. Inprimis enim observandum est eadem illa monumenta historica, quæ de primordiis humani generis supersunt, incipiendo ab Hesiodo, Herodoto, Diodoro Sic. usque ad ætatem politiorum, quæque nobis primas societates, seu primos homines veluti tribus nomadas ante oculos obijciunt, ac paulatim ad perfectiorem cultum progredientes, nobis pariter exhibere traditionem aureæ ætatis, seu statûs innocentie primorum parentum. Quapropter quin sibi historica hæc documenta invicem adversentur, apprimè inter se conveniunt, si tamen admittatur diversa hominum, diversis temporibus, conditio statûs tum ante tum post hominis lapsum. Hinc si hæc adversarii recipiunt, dum humilem primorum hominum conditionem præferunt, quare eadem recusant, dum protoparentum beatam vitam et originem describunt, atque ut mythos traducunt, aut allegorias et symbolicas imagines historiæ luci officientes? Non modica potiùs lux historiis conciliandis inde maximè affulget, ut ex

(1) Non valdè abhorret ab ejusmodi principiis Jos. Hicci in sua « Storia degli antichi popoli italiani, Firenze 1852. T. 1, c. 1, p. 9, et Aloys. Rossi, Della istoria d'Italia, c. 4, p. 128. i.

(2) Conf. Annales de Philosophie chrétienne art. cit. Windschmann op. et l. cit.

(3) Quibus si addantur traditiones et argumenta de communi populorum origine; de origine mundi, de hominis lapsu, etc., de quibus partim monumenta attulimus, partim inferius afferemus, vix non habetur argumentum evidens et demonstrativum de hujusmodi traditionum veritate.

dictis patet. Ad tertium, nego. Siquidem anthropophagia in humani generis primordiis nullibi visa est; huic enim assertioni documenta historica repugnant; hinc illa non fuit, nisi prava humani generis deviatio prout est vita silvestris, feritas, quæ in nonnullis adhuc populis observatur, prout est rudis eorum lingua (1). Eadem enim ratione, quâ dantur in hominibus progressus à cultu et educatione devenientes, sic dantur regressus ex illius præsidii atque adjuncti defectu; exemplum habemus in Europâ nostrâ, quæ ex barbarorum incursionibus, depopulationibus, ferocia paulatim à summâ humanitate in eam barbariem transgressa est, quam in medio ævo deploramus. Idem dicas de Asiâ et Ægypto quondam culturæ ac litterarum, ut ita dicam, domiciliis. Vita igitur silvestris et anthropophagia spectari debent tanquam extrema declinationis periodus, in quam populi quidam omnibus cultus præsidii destituti prolapsi sunt.

Vehementer propterea errant plerique ex neotericis historicis aut archæologis, qui sibi sapientes videntur, cum sacræ Scripturæ contradicunt, contententes primos homines feritate primum belluinâ, aut etiam anthropophagiâ laborasse, paulatim ad vitam silvestrem ac venaticam progressos ac deinde ad pastoriam seu nomadicam, agricolam postea pervenisse ac demum ad socialem. Hi enim permiscet veram ac primitivam hominum conditionem cum iis quæ contigerunt post generales aut partiales alterius ætatis dispersiones ac deviationes, à quibus homines paulatim se recipientes primordia societatum ac civilis culturæ jecerunt, donec per ultiores progressus ad statum, ut ita dicam, adultum perfectionis pervenerunt, et de quibus tum mythologica, tum historica monumenta loquuntur (2).

(1) Conf. co. De Maistre, Soirées de Pétersbourg. Entre. deuxième, t. 1, p. 81, ubi hæc præclare scribit: « De là viennent les sauvages qui ont fait dire tant d'extravagances, et qui ont surtout servi de texte éternel à J.-J. Rousseau.... il a constamment pris le sauvage pour l'homme primitif, tandis qu'il n'est et ne peut être que le descendant d'un homme détaché du grand arbre de la civilisation par une prévarication quelconque, mais d'un genre qui ne peut plus être répété, autant qu'il m'est permis d'en juger; car je doute qu'il se forme de nouveaux sauvages. Par une suite de la même erreur, on a pris les langues de ces sauvages pour des langues comencées, tandis qu'elles sont et ne peuvent être que des débris de langues antiques, ruinées, s'il est permis de s'exprimer ainsi, et dégradées comme les hommes qui les parlent. En effet, toute dégradation individuelle ou nationale est sur-le-champ annoncée par une dégradation rigoureusement proportionnelle dans le langage. »

(2) Hinc Joan. Muller, Historia univers. cap. 1, ubi agit de statu hominis primitivo, observat sub duobus diversis aspectibus statum primitivum generis humani describi; cum aliæ traditiones pingunt ætatem auream, in quâ justitia et pax regnarunt; referunt pariter ætatem subsequentem speciei nostræ tanquam deviationem à primævo instituto; aliæ verò traditiones describunt hominem ab initio agrestem atque ferocem, donec sensim ac veluti per gradus mansuevit. Verum utraque hæc traditiones optimè inter se coherent, si ratio habeatur diversi statûs, in quo homines fuerunt, juxta ea quæ superius à nobis dicta sunt.

PROPOSITIO III. — Status justitiæ seu gratiæ sanctificantis et felicitatis, in quâ primi parentes constituti à Deo sunt, non erat eis debitus.

Propositio sic enuntiata catholicam doctrinam exhibet, ut ex dicendis patebit. Cum tamen in salebrosam quæstionem inciderimus ob quorundam catholicorum theologorum controversias, præstat nonnulla præmittere, quæ conferant ad faciliorem propositæ doctrinæ explanationem, et Ecclesiæ doctrinam à privatis scholarum placitis apprimè secernere. Hæc igitur adnotanda sunt.

I. *Debitum naturæ*, seu naturale multiplici sensu aliquid dici potest, vel scilicet pro eo quòd origine contrahitur, vel pro eo quòd est naturæ consentaneum; vel quòd naturam in sui ordinis operationibus perficit; vel demum quòd est naturæ pars, aut fuit à naturæ principiis, cujusmodi in homine sunt corpus et anima, aut facultas sentiendi et intelligendi (1). Rursum aliquid naturæ *indebitum* ac *supernaturale* duplici ratione intelligi potest, scilicet *ut per se*, cum nempe ex principiis naturæ fluere seu provenire nequit, cujusmodi, e. g., fuit ascensio Eliæ in cælum super currum igneum, Samsonis robor, etc., aut *per accidens*, quod interdum obtinetur miraculo, licet alioquin ex naturæ principiis fluere soleat, e. g., omnes curationes instantaneæ, visus cæco restitutus, sapientia Adami, etc.

II. Lutherus itaque, et post ipsum Baius, Jansenius, Quesnellus cum suis contendunt tum gratiam sanctificantem, tum immunitatem à concupiscentiâ, atque immortalitatem cum reliquis consecrariis sic homini naturales esse, ut sine ipsis hominis perfecta seu integra natura consistere non possit, neque Deum, salvâ suâ bonitate et justitiâ, sine illis hominem condere potuisse. Ex quo principio inferunt hominibus, qui nunc absque justitiâ originali nascuntur, aliquod naturale bonum deesse, quale deesset pecudi, si clauda vel cæca nasceretur; quòd si alicui divinitus redderetur originalis justitiâ, donum quidem istud fore *supernaturale* per accidens, seu quoad modum, non autem per se, prout de visu cæco restituto diximus. Catholica autem doctrina tenet tum gratiam sanctificantem, tum immunitatem à concupiscentiâ ac immortalitatem, dona supernaturalia esse in se et ita gratuita, ut Deus, salvis suis attributis, hominem sine illis condere omnino potuisset, nihilque propterea de naturæ bonis hominem per peccatum originale perdidisse, ita ut, peccato excepto, homo creari à Deo potuerit, qualis nunc nascitur, morti scilicet, infirmitati, concupiscentiæ, ignorantie obnoxius, neque ad ordinem supernaturalem elevatus.

III. Propositio nostra duo complectitur 1° esse indebitam gratiam, 2° indebita dona gratuita scientiæ, integritatis, immortalitatis, quæ sub *felicitatis* nomine comprehendit.

IV. Doctrina catholica sic exposita commiseri nequit cum duplici quæstione scholasticâ, quarum prima est, num Deus potuerit saltem de *potentiâ ordinatâ* ut

(1) Conf. Bellarm. De gratiâ primi hominis. c. 5.

vocant, hominem sine elevatione cæterisque recensitis donis condere nec ne; si quidem de *potentiâ absolutâ* Deum ita se gerere potuisse omnes theologi catholici concedunt (1). Altera controversia est, num in hypothese, quòd Deus sive de potentiâ absolutâ, sive de potentiâ ordinatâ potuerit hominem in puris naturalibus, ut scholæ loquuntur, condere, homini sic constituto necessaria forent gratiæ auxilia ad legem naturalem adimplendam. Jam verò nos pro certo habemus et in hac hypothese necessaria fore homini ejusmodi auxilia, nec ei à Deo defutura, qui nunquam impossibilia jubet, non quidem *ad modum*, ut scholæ loquuntur, sed ad *substantiam operis*, quæ non essent nisi naturalis ordinis, ut supponitur (2).

(1) Hoc verò discrimen instituunt theologi isti inter potentiam *ordinatam* et *absolutam*, quòd sit ordinata, quum Deus operatur non solum ex sapientiæ, sed et bonitatis, decentiæ ac congruitatis legibus; absoluta, cum operatur ex solis legibus justitiæ. Hinc quidam docent, Deum quidem de potentiâ *absolutâ* potuisse hominem absque donis supernaturalibus et gratuitis condere, non autem de potentiâ *ordinatâ*. Non defuerunt, qui hanc sententiam accusaverint tanquam Janseniticam, eò quòd vel ipse Jansenius fassus fuerit Deum *absolutè* sic condere potuisse, non autem ex potentiâ *ordinatâ*. Ast hujus sententiæ fautores proflentur magnum intercedere discrimen inter se ac Jansenium; quia Jansenius autumabat hominem esse *distortum ac malum*, illis donis destitutum; contra verò se expressè affirmare *bonum* hominem sine illis fore; sed cum Dei *perfecta* sint opera, idèò concludunt Deum sine his præclaris dotibus hominem minimè condere potuisse. Ast rursum alii reponunt nostrum non esse decernere quid divina bonitas postulet, quid non: quo principio semel constituto nos duceremur ad optimismum. Hæc certa nobis esse videntur 1° Veteres in hoc saltem argumento hanc distinctionem penitus ignorasse. 2° Qui hanc distinctionem inducunt, eadem proferre argumenta ad ostendendam impossibilitatem statûs naturæ puræ juxta potentiam Dei *ordinatam*, quibus utitur Jansenius ad evincendam eandem impossibilitatem. 3° Hujusmodi distinctionum artificioso Jansenistas omnes suas propagare doctrinas, quin vereantur pontificiam censuram. 4° Cum ex solis justitiæ legibus, aut spectatâ solâ potentiâ Deus agere non possit, sequitur, quòd si attentis etiam bonitatis, decentiæ ac congruitatis legibus hominem absque ejusmodi elevatione donisque adnexis creare nequeat, creare eum sine ipsis nullatenus possit, quod tamen pugnat cum propositionibus damnatis. 5° Propositiones Baii damnatæ sunt in sensu ab auctore intento: atqui Baius admittebat Deum de potentiâ *absolutâ* creare potuisse hominem absque ejusmodi elevatione ac donis, ut colligitur ex Jansenio, qui in suo Augustino Baii doctrinam adstruere et defendere vehementer contendit, ita ut ab initio opus suum inscribere voluerit: *Defensio Baii*; ergo dum Baius in propositionibus damnatis negat hominem à Deo creari potuisse in statu non elevato, intelligendus est de potentiâ Dei *ordinatâ*; ergo in hoc sensu damnatæ sunt; ergo contradictoria catholica erit et vera: Deus de providentiâ ordinatâ creare potuit hominem absque ejusmodi elevatione. Quid juvat doctrinas profiteri, sin minus hæreticis aut erroneas saltem iisdem maximè affines, cum pateat via regia omnibus obvia?

Doctrina hæc catholica, quam tuemur maximi momenti est: cum annulus, ut ita dicam sit, qui cætera doctrinæ catholice capita adnectit circa peccati originalis effectus, libertatem, Christi gratiam, etc; ut ex dicendis planum fiet.

(2) Ex his patet statum quæstionis non cognosci ab iis auctoribus, qui hujus naturalis conditionis possibilitatem impugnant ex eo quòd homo tunc foret velut

His præmissis sic cum card. Gotti O. P. propositam doctrinam adstruimus (1). Si status ille debitus homini esset, talis foret vel ex parte hominis vel ex parte Dei: atqui neque ex parte hominis, neque ex parte Dei debitus dici potest. Non quidem ex parte hominis, cujus natura non exigit, nisi ut sit animal rationale, et ad bonum sui ordinis comparatum, cujusmodi profectò non est gratia sanctificans, alioquin non esset gratia, ut ratiocinatur Apostolus, Rom. 4; sed neque immunitas à concupiscentiâ, quam per se humana natura non exigit, cujus est ferri in bonum sensibile per sensum et appetitum, ac in bonum spirituale et intelligibile per intelligentiam et voluntatem, ex quibus contrariis propensionibus naturaliter conflictus oritur ac ingens rectè agendi difficultas; neque demùm immortalitas et immunitas à doloribus ac pœnis, cum proprium naturæ sensibilis ac contrariis elementis seu principiis conereta sit, dolore pati, corruptionem, totalem denique solutionem (2). Non pariter ex parte Dei, qui cum in

emancipatus à Deo, neque auxiliorum ipsius indigens, quod imprudenter admodum nonnulli ex Germaniâ præsertim autumant, vel non amplius hominem debere ad Deum preces suas fundere ad ejusmodi auxilia obtinenda; vel etiam non posse amplius ostendi necessitatem revelationis, quàm ex his sequeretur hominem per peccatum originale in iis, quæ ad naturam humanam essentialiter spectant, non inferioris conditionis factum esse, quàm foret in statu naturæ non elevate. Hæc enim aliaque ejusmodi non nisi ex perpèram vel intellectâ vel expositâ illius statûs conditione descendunt, non autem ex doctrinâ ipsâ. Sanè per ejusmodi auxilia, seu media naturalis ordinis, quæ extrinsecus homini conveniant, ipsum minimè propterea transferri ad ordinem supernaturalem inde patet quòd corpus humanum, e. g., in statu suo naturali indigeat alimentis, quæ tamen in agris crescunt, et exterius suppeditantur, numquid propterea desinit esse in statu naturali, quia hæc alimenta non in proprio suo fundo, id est, intus in ipso corpore continuo succrescunt? Anima humana pro facultatum suarum evolutione et culturâ indiget instructione parentum, institutoremi, etc. Infans non nisi à curâ parentum habet, quæ ad sui conservationem et perfectionem requiruntur. Ad naturam itaque entis limitati non pertinet omnia habere in seipso; nullaque re extra se indigere ad sui conservationem, et finis sui associationem.

(1) Theol. scholastico-dogm. Bononiæ 1729, tom. 6. in primam partem de homine et ejus statibus Quest. 41 de statu naturæ puræ dub. 1, § 2, seqq.

(2) Ita physiologi unanimiter docent, qui naturam hominis prout in se est, et comparatè ad animantium brutorum naturam investigarunt Richat, Anatomie générale, t. 1. M. A. Petit, discours sur la douleur; Bilou, Diss. sur la douleur; Jacopi Fisiologia t. 2, Tommassini lez. critic. ac cæteris omissis Ben. Mojon Leggi fisiologiche, Conf. edit. 3, Milano 1821. Considerazioni generali sulla vita, e sopra i suoi fenomeni, § 1, seqq., tum ib. classe 1, delle funzioni conservatrici della vita e relative all'individuo, ord. 1, genere 1, del piacere e del dolore, § 42, seqq.; et gen. 6, § 479, seqq. Magendie Compendio elementare di fisiologia, trad. dal franc. Pisa 1819, tom. 2, art. Della morte. Ne longiores sumus hujus tantum textum dabimus. « L'esistenza individuale, inquit, di tutti i corpi organizzati è temporaria, almeno non fugge alla dura necessità di cessar d'essere o di morire; l'uomo va soggetto alla stessa sorte. La storia particolare delle funzioni ci ha fatto vedere che dai primi tempi della vecchiezza, e qualche volta innanzi, gli organi si deteriorano: che molti cessano completamente d'agire; che altri sono

donorum suorum Distributione liberrimes sit, nulla adigitur necessitate, ut hunc potius quàm illum perfectionis gradum creaturis suis largiatur.

Eadem veritas constat ex proscrizione thesium Baii et Quesnelli, in quibus contraria doctrina traditur. Nam S. Pius V et Gregorius XIII, sequentes Baii propositiones proscrisperunt, nempe 21: « Humana naturæ sublimatio et exaltatio in consortium divinæ naturæ debita fuit integritati primæ conditionis, et præinde naturalis dicenda est, et non supernaturalis. » Eadem dicuntur in propositionibus 23 et 24, et rursùm prop. 26. *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio. 55: Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur. 78: Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio.* Ac demùm prop. 79: *Falsa est doctorum sententia, primum hominem potuisse à Deo creari et institui sine justitiâ naturali (1).* Cum verò Quesnellus eandem doctrinam instaurasset prop. 55, quæ ita se habet: *Gratia Adami est sequela creationis et erat debita naturæ sanæ et integræ, eam rursùm damnavit Clemens XI in Const. Unigenitus. Cùm igitur omnes istæ propositiones utpote doctrinæ catholicæ adversantes proscriptæ sint, ab hisce ipsis veritas patet contradictoria doctrinæ.*

Premittitur hic Jansenius, inquit card. Gotti (2), hæret, velut anguis torquetur; at postea resumtis animis censura ista damnatos Pontifices novum sanctissimos doctissimosque Innocentium, Liosimum, Bonifacium, Sixtum, Coelestinum, Leonem, Gelasium, Hormisdam et Joannem II, confidenter affirmat, à quibus Augustini doctrina, ut Ecclesiæ catholicæ fidem continens laudata est, amplissimèque confirmata (3).

« assorbiti e spariscono; che finalmente, nella decrepitezza, la vita è ridotta ad alcuni resti delle tre funzioni vitali, e ad alcune funzioni nutritive deteriorate; e in questo stato, la minima causa esterna, il più piccolo colpo, la caduta la più leggiera, bastano per arrestare l'una delle tre funzioni indispensabili alla vita, e la morte immediatamente accade, come l'ultimo grado della distruzione degli organi e delle funzioni. Ma un piccolo numero d'uomini giunge a questa fine, a cui conducono i soli progressi dell'età. In un milione d'individui, appena alcuni vi giungono: il rimanente muore a tutte l'epoche della vita, » etc. Conf. etiam L. Martini Lezioni di fisiologia, Torino 1851, t. 12, lez. 95.

(1) Bulla Greg. XIII. *Provisionis nostræ*, quâ confirmavit Bullam S. Pii V, jam pridem datam kal. oct. 1567. Utamque confirmavit Urbanus VIII.

(2) L. c. § 2, n. 10.

(3) Eminet hic etiam prava Jansenii fides, qui t. 1. prælect. De gratiâ Christi, viginti nec minis capita insumit ad apologiam texendam, stabiliendamque doctrinam S. Augustini; quam doctrinam à novem Romanis pontificibus approbatam et consecratam adstruit, suam non minis quam doctrinam Ecclesiæ esse affirmat, comparat S. doctorem cum Apostolo Paulo. Eandem viam subierunt ejus assectæ, semper ab extollendâ doctrinâ S. Augustini exordientes, ut deinceps Augustini nomine quodammodo tecti omnes suos errores disseminant. Aliquis inter ipsos eò progressus est, ut effutire non erubuerit: « Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clarè fundatam, illam absolute potest tenere et docere, non respiciendo ad ullam pontifi-

Al frustra prava doctrinæ sue Jansenius cum suis assectis S. Augustinum patronur aut adstipulatorem sibi arrogat. Sic enim scribit S. doctor: « Homo ad Dei similitudinem factus est; tamen, quia non est unius ejusdemque substantiæ, non est verus filius, et ideò fit gratiâ filius, qui non est natura (1). » Si igitur gratiâ ejus est filiatio, non est eidem debita. Rursùm: « Quamvis, inquit, ignorantia et difficultas, etiamsi essent hominis primordia naturalia; nec sic culpandus Deus, sed laudandus esset (2); » et clarius adhuc: « Si (anima) talis esse cœpit non solum ante peccatum, sed ante omnem vitam suam, qualis alia post vitam culpabilem facta est, non parvum bonum habet, unde conditori suo gratias agat... Non enim mediocria bona sunt, non solum quòd anima est... sed etiam quòd facultatem habet, ut adjuvante creatore se ipsam excolat, et pio studio possit omnes adquirere et capere virtutes per quas et à difficultate cruciante, et ab ignorantia cæcitate liberetur (3). » De immunitate autem à concupiscentiâ hæc scribit: *GRATIA DEI MAGNA ibi erat, ubi terrenum et animale corpus bestialem libidinem non habebat. Qui ergo vestitus gratiâ non habet in nudo corpore quod puderet, spoliatus gratiâ sensit quid operire deberet (4).* Pariter de immortalitate disserens, qui status, inquit, eis MIRABILI DEI GRATIA præstatur (5), et alibi: *IPSUM MORTALE non est factum mortuum nisi propter peccatum (6).* Hæc autem luculenta sunt adeò, ut commentariis non egeant.

Placet autem S. Augustino S. Thomam adjungere, qui ejus doctrinam in sua transtulit scripta ejusdemque mentem expressit. Clarissima porrò sunt Angelici doctoris verba: « Possibile fuit Deo, ut hominem faceret in puris naturalibus (7); » et alibi passim,

« ciam bullam. » Quæ propositio damnata est ab Alexandro VIII. Eodem artificio usi jam fuerant Lutherus et Calvinus; quàm verò S. Augustinus non modò ipsis non faveat imò contrarium aperte doceat, tunc nihil faciunt ejus auctoritatem.

(1) Lib. 2 cont. Maximin. c. 15, n. 2.
(2) L. 1 Retract., c. 9, n. 6.
(3) Lib. 3. de lib. Arb. c. 20, n. 56.
(4) L. 4 cont. Julian., c. ult., n. 82.
(5) L. 15 de civ. Dei c. 20.
(6) L. 1 de peccat. Merit. et Remiss. c. 5.

(7) Quodlib. 1 art. 8 operum S. Th., edit. Rom. 1570, tom. 8, p. 2. Ibi enim ex professore de hoc argumento agit dicens: « Sed quia possibile fuit Deo ut hominem faceret in puris naturalibus, utile est considerare ad quantum se dilectio naturalis extendere possit. » Deinde expositis aliorum sententiis concludit: « Dicendum est ergo quòd diligere Deum super omnia plusquam seipsum est naturale non solum angelo et homini, sed etiam cuilibet creaturæ, secundum quod potest amare aut sensibilibus, aut naturaliter. » Et in 2, d. 51, q. 1, art. 2 ad 3. « Poterat Deus, inquit, à principio quòdò hominem condidit, etiam alium hominem ex limo terre formare, quem in conditione naturæ suæ relinqueret, ut scilicet mortalis et passibilis esset, et pugnam concupiscentiæ ad rationem sentiens, in quo nihil humana nature derogaretur: quia hoc ex principiis naturæ consequitur: non tamen iste defectus in eo rationem et culpæ et pœnæ habuisset, quia non per voluntatem (Adami) iste defectus causatus esset. » Opp. cit. ed. tom. 6. Demùm 4 p. q. 93 ad 1, disserens de recti-

adeò ut nulla possit suboriri dubitatio de ipsius sententiâ (4).

Patet igitur ex dictis tum auctoritate tum ratione constare statum justitiæ seu gratiæ sanctificantis et felicitatis, in quâ primi parentes constituti à Deo sunt, non fuisse eis debitum, quod nobis demonstrandum proposuimus (2).

Difficultates.

I. Obj. 1°: Ultimus creaturæ rationalis finis in visione Dei beatificâ consistit, cum ipsa sola plenè hominis animum expleat, ipsumque perfectè beet juxta celebre Augustini effatum: *Fecisti nos ad te et inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.* 2° Et sanè, nisi ita esset, Deus hominem innocentem addidisset æternæ calamitati; vel enim homo eam beatitudinem expeteret, vel non. Si non expeteret, ipsa hæc perversitas calamitas esset; si verò expeteret et non obtineret, esset item calamitas ipsa privatio. 3° Jurè propterea S. Augustinus Pelagianos, qui parvulos peccato originali carere affirmabant, et tamen sine baptismo decedentes excludebant à regno cælorum, sic vehementer urgebat: *Quare patrimonium regni cælorum abripis innocenti? A quo regnum cælorum non acquiritur, profectò magno bono fraudatur. Quæ est ista justitia (3)?* 4° et alibi passim scribit olim beatitudinem futuram meriti mercedem, quæ jam facta est donum gratiæ. Ergo — Resp. ad primum: Nego ant.; finis enim proprius naturæ rationalis non elevate præmiumque honestarum actionum positum quidem est in contemplatione et amore Dei, sed ordinis naturalis, seu in cognitione Dei abstractivâ, et amore naturali (4). Atque hinc responsio patet ad id, quod adjectum est, solam visionem beatificam animum nostrum explere. Hoc certè falsum est in hypothesei hominis statûs non elevate ad ordinem supernaturalem: in eo enim cognitio abstractivâ Dei ejusque amor naturalis ordinis sic hominis animum explet, ut in eo non existeret desiderium ullum vehementem et

tudine, cum quò conditus fuit Adam: « Manifestum est autem, inquit, quòd illa subjectio corporis ad animam, et inferiorum virium ad rationem non erat naturalis, alioquin post peccatum mansisset, cum etiam in demonibus data naturalia post peccatum permanserint. » Hæc ex diversis S. Th. operibus afferre volui, ut pateat quàm impudenter nonnulli soleant pro contrariâ doctrinâ adducere auctoritatem S. Thomæ.

(1) Conf. Martinez Ripalda S. J. tom. 5, de Ente supernaturali. Append. disp. 8, sect. 1, Colon. Agripp. 1648, ubi accuratissimè, tum S. Thomæ, tum reliquorum scholasticorum loca recenset.

(2) Quantum satis est, de hoc argumento inter cæteros scripserunt Bellarminus, lib. de Gratia primæ hominis, primis novem capitibus, Suarezius, proleg. 4, de Grat. Card. Gotti, l. c. Tournely tract. de Gratia, quæst. 2. Sed præ cæteris P. Casini S. J. egregiam dissert. scripsit cui titulum fecit *Utrum scilicet, quid est homo?* seu controversia de statu naturæ puræ, quam iterum v. lgavit P. Zacharia ut appendixem ad librum 2 opificii sex Olerum Petavii, tom. 5, opp. ed. Venet. 1757.

(3) Serm. c. 94, e. 6.

(4) Conf. Suarezius, Proleg. 4, de Grat., n° 10.

acre, atque, ut aiunt, *absolutum et efficax* boni maioris, quod ejus pacem beatitudinemque turbaret, prout modò beatos anxios aut mœstos non tenet desiderium perfectioris visionis atque hypostaticæ unionis (1).

Sic effatum S. Augustini pro præsentî conditione accipi debet; in alio verò rerum ordine optimè congruit ordini naturali, ut modò dictum est, non autem ordini supernaturali: hunc enim homo non agnosceret, ideòque neque expeteret, siquidem ignoti nulla cupido. Ad secundum, nego; ex dictis enim jam nullam vim habet propositum dilemma, homo enim non expeteret nisi naturalem beatitudinem quam obtinere posset. Propensio autem quam in se homo sentit ad felicitatem, respicit beatitudinem seu felicitatem in genere, non autem particularem, cujusmodi visio beatifica est. Ex hac autem naturali propensione eruunt philosophi argumentum ad adstruendam animorum immortalitatem. Ad tertium, dist.: In sensu Pelagianorum, adversus quos S. doctor *ad hominem*, ut aiunt, argumentum instituebat, concedo; in sensu proprio, subdist.: In præsentî providentiâ, conc.; in aliâ de quâ loquimur, nego. Pelagiani enim contendebant posse quempiam naturalibus meritis regnum cœlorum seu beatitudinem, quæ in visione beatificâ consistit, quamque *naturalem* vocabant, obtinere. Meritò propterea S. Augustinus eos arguebat, quòd ab eâ excluderent naturam *innocentem*, in sensu intellige pelagianò, qui non admitterent peccatum originale (2). Deinde loquitur de ordine præsentis providentiæ, in quo juxta ipsum, ut suo loco expendemus, nullus status datur medius inter tormentorum locum et cœlorum regnum. Ad quartum, dist.: Impropiè loquendo et habitâ ratione majoris gratiæ, quæ nunc positivè indignis confertur, conc.; propriè et ad exclusionem omnis gratiæ, nego. Etenim in Enchiridio, c. 28, disserens de statu innocentis aperte ait: « Sine gratiâ nec tunc ullum meritum esse potuisset. » Cur autem dixerit: « Nunc naturam humanam accipere per gratiam, quod fuerat, et si non peccasset, acceptura per meritum » ibid. explicat respondendo: « quia post illam ruinam, major est misericordia Dei. »

Inst.: S. Thomas, lib. 3, cont. gen., c. 50, et 1 p., q. 12, a. 1, docet inesse homini naturale desiderium videndi Deum, et viso effectu naturaliter desiderare hominem videre primam causam. Ergo. — Resp.: Dist. ant.: Suppositâ ejus elevatione et fidei illustratione, conc.; per se, nego. Sic homo, viso effectu, desiderat videre primam causam, dist.: Prout est capax ex propriâ conditione, conc.; absolutè, nego. Docet enim idem sanctus cit. quæst. a. 4., neque hominem, neque aliquam quamcumque creaturam naturaliter seu spectatâ naturali conditione Dei essentiam videre posse (3).

(1) Conf. Suarezius, l. c., 19, 20, et card. Gotti l. c.
(2) Conf. clar. Bernard. de Rubéis O. P. de originali peccato. tract. theol. Venet. 1757, cap. 31, § 1, seqq.
(3) Conf. de Rubéis op. cit. c. 35, ubi cum protulisset ex Jansento testimonia S. Thomæ, quæ suæ

II. Obj.: Impossibilis est status ille, in quo homo nasceretur absque peccato, ignorantis tamen et concupiscentiæ obnoxius: ignorantia enim et concupiscentia, ut docet passim S. Augustinus, sunt pœna peccati, et Rom. 8, 20, 24, concupiscentia absolutè peccatum dicitur: atqui talis foret status puræ naturæ. Ergo. — Resp.: Nego maj.; ad primam autem prob. dist.: Ignorantia et concupiscentia sunt pœna peccati in præsentî statu, conc.; absolutè et in aliò statu possibili, nego. Mens enim humana utpote finita ex propriâ naturâ ignorantis et erroris obnoxia est. Rursùm natura humana utpote sensitivo appetitu instructa ita affecta est, ut in bonum sensibile tendat, et à malo sensibili refugiat, in quo nihil vitii habetur. Quod si interdum ejusmodi appetitu homo et inclinatur inordinatè ad malum, et avertatur à bono, id per accidens est; et si defectus in hoc reperitur, non moralis sed physicus est, qui suavè naturâ, exurgit tum ex insità cuicumque creaturæ, seu inhærente perfectione, tum ex utriusque partis animalis et rationalis conjunctione. Dùm verò S. Augustinus ignorantiam et concupiscentiam pœnas peccati vocat, loquitur ut patet de præsentî rerum ordine, quod et nos dicimus. Pœnæ siquidem nomen relativum est ad culpam (1).

Eodem sensu Apostolus concupiscentiam peccatum vocat, quatenus nempe à peccato est et ad peccatum inclinatur, ut declaravit Tridentina synodus, ideòque non nisi impropiè *peccatum* concupiscentia dicitur.

Inst.: 1° Si ita esset, concupiscentia non solum naturalis proprietas hominis dicenda foret, sed insuper bona: atqui S. Augustinus plurimis in locis probat contra Julianum, eam ex se pravam probrosamque esse: 2° eundem insectatur, quòd eam *naturalem* dicere auderet; 3° peccati præterea originalis transfusionem ex naturâ corruptione evincere satagit, quam quidem corruptionem vel ipsi ethnici philosophi agnoverunt, naturam non matrem sed novercam appellantes. 4° Profectò, nisi ita esset, Deus tum ignorantis tum omnium scelerum, ad quæ sive irâ sive cupiditate homines incitantur, tum denique errorum omnium, quarum fecunda mater ignorantia est, auctor esset censendus. Hæc porrò absurda sunt. 5° Hinc

sententiæ favere videntur, in medium adductis apertissimis S. Thomæ locis, imò et principiis, evidentè ostendit Angelicum doctorem naturam dicitur dicitur visionem Dei beatificam seu intuitivam, naturalem esse hominis finem, sed ubique prorsus contrarium tradidisse, Deinde exponit quo sensu dixerit S. doctor, quòd homo *viso effectu* naturaliter desideret, seu appetat videre primam causam. Adeò ut mirum sit quàm leviter nonnulli hæc S. doctoris verba objiciant ad adstruendam impossibilitatem status naturæ puræ. Nobis satis sit afferre quæ scribit S. Thom. q. 22 de Veritate, art. 7, quibus aperit mentem suam. « Homini, inquit, *inditus est appetitus ultimi finis sui in communi*, ut scilicet appetat naturaliter se esse completum in bonitate. Sed in quo ista completio consistat, utrum in virtutibus, vel scientiis, vel delectabilibus, vel hujusmodi *non est determinatum à naturâ*. » Vide etiam card. Gotti, l. c.

(1) Conf. card. Gotti, l. c.

receptam illud scholarum effatum, hominem per peccatum originale non solum spoliatum esse gratuitis, sed et vulneratum in naturalibus, quod pariter expressit conc. Trid., dùm per peccatum totum hominem secundum corpus et animam in deterius commutatum fuisse declarat (1). Ergo ignorantia, concupiscentia, mortalitas non proprietates, sed vulnera naturæ dicendæ sunt. — Resp. ad primum: Dist.: Si pro facultate bonum sensibile appetendi et malum averrandi sumatur, concupiscentia tum *naturalis* proprietas tum bona esset dicenda, conc.; si pro actu malum concupiscendi, nego. Hoc enim postremo sensu esset defectus naturæ et solum à Deo permissus. Dùm verò S. Augustinus docet eam esse ex se et pravam et probrosam, seu malam et pudendam, ut ipsemet declarat, talis est quatenus « pro appetitionibus, quibus caro concupiscit adversum spiritum » sumitur; seu ut idem loquitur « quando id quod non licet, libet (2) » non verò quatenus sumitur pro facultate appetendi. Probrosam pariter concupiscentiam vocat, prout naturalem defectum importat, sicut erubescere solemus de corporis vitiiis, quæ à culpâ se jungi solent, non quasi res esset moraliter mala.

Ad secundum dist.: Eò quòd *naturalem* diceret concupiscentiam, quæ ex defectu in malum tendit, conc.; quæ in facultate bonum sensibile appetendi consistit, nego. Multiplici porrò ratione errabat Julianus; 1° in eo quòd vellet concupiscentiam, prout est defectus, esse *moraliter* bonam; 2° quòd nullam agnosceret concupiscentiam *pœnalem* seu rebellem; 3° quòd fas esset ipsi assentiri aut solâ sensuum delectatione et voluptate duci; 4° demùm quòd hanc ipsam naturam imperfectionem ad primam hominis conditionem referret. Quæ omnia jurè S. Augustinus adversus Julianum insectatur (3).

Ad tertium, dist.: Postquàm constituit mala ista, quibus afflictamur, non primordia sed supplicia esse naturæ et quidem argumento conjecturali, ut vocant, conc.; absolutè ac independentè à jam probatis, nego. Originalis siquidem noxæ existentia et in omnes transfusio non nisi ex revelatione, seu ex fide constare certò possunt et ostendi, prout reverà dari originale noxam ex his fontibus ipse Augustinus ostendit: hæc autem positâ demonstratione, in subsidium vocat rationem ipsam, ut non solum originale peccatum, sed etiam adventum Salvatoris, ejusque gratiam, aliaque fidei nostræ mysteria pariter colligat ex miseris parvulorum (4).

Sic, philosophi naturæ corruptionem viderunt que oritur ex defectu naturæ, conc.; que oritur ex peccato, subdist.: Conjecturaliter, transeat; absolutè, nego. Adde, ut observat Bellarminus (5), ipsos diversimodè de

(1) Sess. 5, can. 1.
(2) Enarr. in Ps. 118.
(3) Conf. Diss. cit. Ant. Casini § 5, a. 4.
(4) Conf. Journely de Grat. part. 1, quæst. 2, art. 3, obj. ex parte miserarum.
(5) Lib. de Gratiâ primi hominis c. 7, n. 26, seu in solut. ad 11 diff. ubi ait philosophos ethnicos contraria de naturâ nostrâ sensisse, ut ostendit Theodorus Perrone, l. c.

homine sensisse et locutos fuisse, prout et nostri increduli faciunt, qui cum modò brutis exæquant, modò, Deo (1).

Ad quartum dist.: Deus esset auctor naturæ, quæ secum trahit has imperfectiones et hos defectus, conc.; esset auctor harum imperfectionum et defectuum, nego. Eâ enim ratione, quâ faber censeri nequit auctor rubiginis, etiamsi de gladio ipso rubigo prodeat, ut docet S. Thomas (2), quia nempe sic fert natura et conditio ferri, ita quòd homo vel creatura qualibet aut ulteriorem perfectionem ac præstantiam non habeat, autquod idem est, defectus insitos habeat quosdam, qui ipsum consequuntur, non ex Deo id repetendum, sed ex finitâ et limitatâ ipsius naturæ conditione. Quod nobilissimo exemplo ex fonte petito illustrat P. Casinus. Ex fonte enim repetendum est, quidquid aquæ quis haurit, ex vasis angustia, quidquid non habet (3).

Ad quintum dist.: Homo lesus in naturalibus, id est, gratuitis, et respectivè ad statum naturæ integræ, conc.; in essentialibus et naturæ humanæ propriis nego. Neque alia est mens concilii Tridentini. Magna tamen inter theologos contentio viget, num deterior nunc homo sit, ac foret in puris naturalibus; huc quidam, quidam alio in diversas sententias distrahuntur. S. Thomas, Bellarminus, Suares et communis scholasticorum sententia negant (4); nonnulli recentiores TT. affirmant. Ipsi viderint. Nobis videtur quætionem hanc ortam esse ex non satis perpensa naturali hominis conditione, quæ non exposcit, nisi facultates necessarias sive ad verum cognoscendum, sive ad bonum sui ordinis consecutandum, quibus seu rectè seu pravè utens homo possit se vel, meliorem vel deteriorem efficere, tum in hac, tum in aliâ providentiâ, fretus præsertim, ut præfati sumus, adjumentis ad id opportunis.

retus (lib. 5 cont. Græcos). Alii enim hominem miserissimum, alii felleissimum à naturâ conditum disseverant. Tullius in 3 de Repub. apud Augustinum lib. 4 in Julian. c. 12, naturam nobis novercam fuisse queritur. Contra Plato in 5 item de Republ. scribit hominem per corpus fieri posse beatum, esseque animalium omnium felicissimum. Nec minus Galenus in libris de partibus celebrat auctorem naturæ, ut « qui cum hominum genere præclarissimè egerit. »

(1) Non aliâ ratione sese gessisse aut gerere recentiores philosophos circa hominis conditionem patet ex eo quòd Fischer, Jacobi, Schelling, Sansimoniani, novi templarii, ut ex dictis in tract. de Deo constat, censeant, imò tueantur hominem Deum ipsam esse ac propterea profitentur autotheismum. Contra verò materialistæ in nullo ipsum differre velint à brutis, si excipias *organisationem*, ut vocant, ex quâ deducunt omnes ejus operationes, quas nos dicimus psychologicas. Hinc Bory à S. Vincent., l. c. contendit hominem non posse sibi vindicare nisi primatum inter animantia humana (perinde ac si præter hominem alia humana existerent!); nam non nisi ex humanâ superbiâ factum est, ut nonnulli philosophi ipsam donatum existimârunt aliqua intelligentiæ divinæ particula, non aliter ac si vermiceulus ex eo, quòd in ipsum sol radium immittit, jactaret se esse emanationem Entis incomprehensibilis. Sic ipse, qui, ut vidimus, consanguinitatem cum vesperilionem affectat.

(2) 1-2, q. 85, art. 6.
(3) Diss. cit., art. 4, § 6.
(4) Conf. Suarezius Proleg. 4 de Gra. (Vingt-quatre.)

Rx dictis patet ignorantiam aliaque incommoda, quibus urgemur, non alio sensu vocari posse naturam vulnere, quam respectu habito ad statum protoparentum; minime verò absolutè; quo sensu etiam poenae aut poenitentiae dicuntur.

III. Obj.: Tum auctoritati tum recte rationi adversatur asserere, Deum hominem absque sua culpa tum mortalem, tum morbis, doloribus caeterisque ærumnis obnoxium condere potuisse. Auctoritati quidem, cum 1° conc. Arausicanum can. 2. definitur « injustitiam Deo dare, qui censent Adamum moriturum fuisse, et etiamsi non peccasset »; et 2° S. Augustinus asserat « corporis mortem non lege naturæ, sed merito inflictam esse peccati » (1), qui 3° præterea « cruciatum fore, inquit, si Deus hujus vitæ ærumnis et animas nullius peccati reas addiceret » (2). Repugnat insuper recte rationi: anima enim, quæ pars hominis est nobilior, est immortalis; 4° naturam igitur animæ potius quam corporis homo consequi debet; præsertim cum homini beatitudo saltem naturalis debeat, vita autem « si non est aeterna nec est beata, » ut sæpè arguit ipse Augustinus: 5° alioquin anima, quæ semper trahitur desiderio corporis, vim pati perpetuò deberet, quod est absurdum. Illud præterea omnibus innatum et in animo quasi insculptum à naturâ est, non posse, qui innocens sit, re adversâ ullâ cruciari. Ergo tum immortalitas, tum dolorum et ærumnarum immunitas connaturales proprietates hominis sunt. — Resp.: Nego ant. Ad primum dist.: Ex eo quòd Deus promissis suis non stetisset, conc.; ex eo quòd Deus naturale aliquod hominis jus violasset nego. Loquitur porrò concilium ex suppositione concessæ Adam immortalitatis. Ad secundum, dist.: Cujusmodi in Adam erat, quem Deus privilegio immortalitatis donaverat, conc.; naturali spectatâ hominis conditione nego. Ad tertium, dist.: Cruditatis fore in seculo Manichæorum, qui Deum peccati auctorem simul et ultorem faciebant, conc.; in nostræ thesisi sensu, nego. Cùm verò disputans adversus Julianum docet « Deum fore injustum, si tam gravi jugo premeret innocentes, » id docet juxta « hujus seculi dispositionem » ut ipse loquitur, seu in præsentis providentiæ ordine (3). Ad quartum, dist.: Nisi corporis naturalis conditio aliud postularet, conc.; aliàs nego. Quod verò additur de naturali beatitudine, quæ homini debetur, nempe pro meritis, non de hâc vitâ, sed de alterâ intelligendum est, nunc enim homo in viâ ac ferè in agone versatur. Pariter quod dicitur de beatitudine, accipiendum est de beatitudine essentiali, quæ in animâ speciètim consistit; non autem de beatitudine corporis, quæ adventitia est et accidentalis; non esset autem vita beata, si non esset aeterna beatitudine essentiali, ut dictum est. Ad quintum, transeat, et nego cons. Dato enim hoc desiderio, Deus huic desiderio

(1) Lib. 15, de Civ. Dei, c. 15.

(2) Disp. 4 cont. Fortunat. Mnich., n. 9, et disp. 5, n. 22.

(3) Conf. Casini Diss. cit. art. 5, § 3, ad secundum.

supplere posset, ut nunc in beatis supplet; deinde posset Deus per donum quoad modum, ut aiunt, supernaturaliter rursùm corpora propriis animabus conjungere. Ad sextum, dist.: Sine causâ, conc.; sine culpâ, nego. Porrò nos nullâ habitâ ratione culpæ causas mortis, dolorum, etc., assignavimus ex ipsâ naturali hominis constitutione petitis. Certè animantia sine culpâ malis afficiuntur, non tamen sine causâ. Huc spectant duæ proposit. in Baio conflictæ, nempe 75. « Omnes omnino justorum afflictiones, » sunt ultiones peccatorum ipsorum; unde et Job et martyres, quæ passi sunt, propter peccata sua passi sunt » et 75: « Nemo præter Christum est absque peccato originali; hinc B. V. mortua est propter peccatum ex Adam contractum, omnesque ejus afflictiones in hâc vitâ, sicut et aliorum justorum, fuerunt ultiones peccati actualis vel originalis. » Hunc patet non alio sensu immortalitatem aliaque recensita, connaturales proprietates dici posse, nisi quatenus eidem naturæ sunt consentanea, et homini innocenti concessa.

CAPUT III.

DE PROTOPARENTUM LAPSU.

Beata illa, in qua primi parentes nostri divino munere constituti fuerant, felicitas ac honorum omnium affluentia brevi periit. Prævaricati enim sunt divinum mandatum: sensit tellus divinum anathema, quo tribulos et spinas ferre jubebatur: quare, in sudore vultus sui terram scindere, ex ejus visceribus victui necessaria erucere coactus et infortuniorum societate devictus exinde homo est, qui præterea originali innocentia amissa, pugnam in se cupiditatum experiri cepit ac jugum grave ferre debuit, donec in eam terram reversus est, ex qua ejus corpus fuerat efformatum. Hanc divini mandati transgressionem increduli hodierni directè impetunt; neoterici biblici expungunt; rationaliste inter mythos amandant (1). Ad doctrinam propterea catholicam propugnandam sit

PROPOSITIO. — *Primi parentes mandatum sibi à Deo datum transgressi sunt, ac per ejus transgressionem graviter peccarunt.*

Utraque propositionis pars ad fidem spectat, ut patet ex superius recitatis con. Trid. canonibus. Primam itaque ejus partem, quæ factum complectitur, evincimus I^o Ex Gen. 2, 17, collato cum c. 3, 6, seqq. Et enim Genes. 2, Deus hoc præceptum Adam dederat: *De ligno scientiæ boni et mali ne comedas; in quacunque enim die comederis ex eo, morte morieris.* Genes. verò 3 de Evâ legitur: *Tulit de fructu illius, et comedit; deditque viro suo, qui comedit.* Ad hæc autem respiciens Apostolus Rom. 5, 12, scribebat: « Per unum hominem (Adam) peccatum intravit in mundum. » Evincimus II° Ex communi synagogæ et Ecclesiæ

(1) Rosenmuller, quæ Genes. 3 de hominis lapsu referuntur, exponit de usu rationis, quem tunc primum protoparentes adepti sunt; sic Gablerus in prolegom. Commentationis eichhornianæ vol. 2, p. 1, p. 157. Jo. Thiess in Variarium de cap. 3 Genes. rectè explicando sententiarum specimen, aliique passim.

christianæ sensu. Veteres enim Hebræi tradunt malorum dæmonum principem, quem Sammaelem vocant. Evam ad peccandum perduxisse. Horum loca è scriptis hebræis collegit Eisenmenger (1). Certè Sap. 2, 24, dicitur: « Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum; » nempe peccatum ad quod primos parentes diabolus induxerat; ibid. 10, de Adam legitur: « Eduxit (sapientia) illum à delicto suo. » Nec alia unquam fuit christianæ Ecclesiæ doctrina, quam ipsa Christo et apostolis accepit. Etenim Christus, Jo. 8, 44, diabolum vocat homicidam ab initio, hæc scilicet ob causam; ita etiam Apostolus 2, Cor. 11, 3, ait serpentem Evam seduxisse astutiâ suâ. Hisce similia leguntur Apoc. 12, 9.

Hæc omnia confirmantur III°, ex antiquæ traditionis vestigiis, quæ apud omnes gentes reperiantur. Nec enim intra Judæorum et Christianorum fines hæc traditio sese continuit: antiquissimis enim temporibus, hæc traditionem inter mediæ et superioris Asiæ populos jamdiu fuisse pervulgatam patet ex doctrinâ zoroastriacâ de Ahrimam malorum geniorum supremo serpentis specie induto, qui primos homines ad peccandum seduxit, ut habetur in Zendavestâ à Kleukero edito (2). Sic apud Græcos pariter diffusam fuisse liquet ex antiquissimis Promethei fabulis, et Herculis decerpentis mala aurea ex arbore unâ cum serpente Lodon dicto ex arbore pendente, prout etiam visitur in nummo Antonini Pii, quem Spanhemius edidit et illustravit (3); et in versibus Appollonii Rhodii describitur hic lapsus; tum apud Ægyptios, quod non obscurè eruitur ex celebri quodam monumento hieroglyphico, quod detexit inter ruinas veterum Thebarum Norden doctus Danus, qui Ægyptum invisit an. 1757 ac gallicè descripsit et lineari pictura in ære ferri curavit (4). Demum quin alios sigillatim populos annu-

meremus, rem conficimus testimonio et confessione ipsius increduli, nec propterea suspecti, qui sic generatim scribit: « Casus hominis est fundamentum theologicæ omniū penè antiquorum populorum (1). »

Alteram propositionis partem quæ ad jus spectat, seu ad gravitatem peccati primorum parentum, aperitissimè Scriptura testatur; Eccli. enim 10, 14, dicitur: *Initium superbiæ hominis apostatare à Deo, quoniam ab eo qui fecit illum, recessit cor ejus.* Ex quibus patet primos parentes peccasse superbiâ, quod ex promissis à serpente Evæ factis clariùs colligitur: *Eritis sicut dii; peccasse insuper inobedienciâ, recedendo à Deo; quod pariter confirmatur tum ex verbis Genes. 3: Quia audisti vocem uxoris tuæ, etc., tum ex Apostolo, Rom. 5, ubi peccatum Adæ vocat inobedienciâ, et ex frequentî antithesi, quam ipse instituit inter Adæ inobedienciâ et obedienciâ Christi, ut Rom. 5, 19, et alibi; peccasse, mulierem saltem, infidelitate, quia credidit potius diabolo dicenti: Nequaquam moriemini, quam Deo mortem comminanti; peccasse contemptu Dei et ingratiitudinis vitio, ut per se patet. Quæ certè omnia levia censi non possunt. Crescit verò horum multiplicium peccatorum gravitas, tum ex facilitate præcepti, tum ex adnexâ poenæ comminatione, de quibus disserit S. Augustinus (2). Hinc est quod Apostolus l. c. passim vocet peccatum Adæ prævaricationem atque delictum. Confirmatur denique peccati protoparentum gravitas ex illinc profluentibus poenis, de quibus fusius agit Bellarminus (3).*

Satis superque igitur constat, tum primos parentes mandatum sibi à Deo datum transgressos esse, tum ex ejus transgressione graviter peccasse.

Difficultates.

I. Obj.: 1° Nondum expositores inter sese conveniunt de sensu, quo tota illa Mosaicæ narrationis pars, cui doctrina de primi hominis lapsu innititur, accipienda sit; nihil certi proinde statui potest circa protoparentum peccatum. 2° Nec sanè cujusmodi peccatum illud propriè fuerit, defini potest: neque cur Deus, qui summè bonus est, istud tam severè ultus fuerit, quum omnia in Mosaicâ narratione indicent

sententiâ, quam non probamus, ex eâ tamen colligitur pervagatum apud gentes antiquitas lapsus protoparentum ac veram historiam, non autem aut mythum aut visionem nobis Moysen retulisse.

His addi debent, quæ de antiquâ Sinensium traditione et characteribus historicis leguntur apud Windischmann op. cit. Phil. progressu historię mundi vol. 1, p. 1, sect. 1, Bonnæ 1827, p. 367, de imagine, seu effigie mulieris inter duas arbores consistentis, in quarum alterâ signum cæli reperitur, in alterâ verò signum peccati (apud grammaticos) *fructus incogniti*, quæ apertè produnt seductionem uxoris illius, qui ab isdem Senensibus ib. vocatur *communis archiparens*, seu caput omnium hominum. Necnon quæ de eadem traditione lapsus angelorum et primorum parentum apud Indos ib., p. 614-619 referuntur.

(1) Voltaire, Philosophie de l'hist., ch. 17.

(2) Op. imperfecti cont. Julian. lib. 5, n. 57, item, n. 65, et alibi passim.

(3) Lib. 5, de Amis. Grat., c. 11, et lib. 14 de Civ. Dei, c. 12.

(1) In op. Judaismus detectus vol. 1, p. 822, seqq. Conf. etiam Reinl. Rts in Diss. de Serpente seductore non naturali, sed diabolo, Jen. 1712 et Zachar. Grapius in diss. de Tentatione Evæ et Christi à diabolo in assumpto corpore, factâ contra Balth. Bekkerum Rostoch 1712.

(2) Tom. 1, p. 25, et 5, p. 84 seqq.

(3) In notis ad Callimachum p. 670.

(4) Paris, 1795, tom. 2, p. 125, ubi inquit: « Si je ne me trompe, il y est fait allusion à la chute d'Adam et d'Ève. On y a représenté un arbre vert, à la droite duquel est un homme assis, tenant à la main droite quelque instrument dont il semble vouloir se défendre contre une petite figure ovale couverte de caractères hiéroglyphiques, qui lui présente une femme qui est debout à la gauche de l'arbre, pendant que de l'autre main il accepte ce qui lui est présenté. Derrière l'homme paraît une figure debout, la tête couverte d'une mitre, et qui lui tend la main. » Hinc non deficit, qui Mosaicam de origine mali narrationem è monumento figuris hieroglyphicis inscripto haustam existimaverit, ut Georg. Rosenmuller: in commentat. Repertorio eichhorniano lit. bibl. et orient. p. 5, p. 158 seqq. inserta; sic G. Fr. Hezel Ueber die Quellen der mosaischen Urgeschichte id est: De fontibus Mosaicæ primigeniæ historię Lemgo 1780, p. 81 seqq., et Gang. in lib. Nysa, oder philosophisch historische Abhandl. über Eleuteropolis 1790. Quorum sententias collegit et exposuit Gabler in prolegomenis Archæol. eichhornianæ, p. 2, vol. 1, p. 288 seqq. Vid. Car. Rosenmuller Scholia in Gen. 3. Quidquid porrò sit de ejusmodi